

מראי מקומות- סנהדרין צ"ה

עון זה טמון בידך, טמון דוקא, בידך דוקא, כלומר, שהוא רשום ברושם דק שאינו ניכר.

(ג) **על ידך נהרגה נוב עיר הכהנים- כ' הבאר שבע**, דמכאן פסק על מעשה שהי' יהודי א' שלח את חבירו בשליחות בשכירות חוץ לעיר, ובלכתו בדרך נהרג השליח, שראוי ונכון שהמשלח יקבל עליו תשובה, מאחר שעל ידו נהרג. וע' **בצמח צדק** (הקדמון, סי' ו') שהביא שכן פסק **המהר"י ווייל** על פי סוגיין. וע"ש שהאריך בשאלה זו, וכ' לדחות הראי' מסוגיין, דהכא שאני, משום שדור באמת הי' הגורם, שהוא נתן מכשול לפני אחימלך, ששאל ממנו לחם וחנית, והוא נתן לו לפי תומו את אשר שאל ממנו, ולא הרגיש אחימלך שיהי' לו סכנה בדבר, והו"ל לדוד לדעת שאם יוודע הדבר לשאול, שיהי' לאחימלך סכנה בדבר, הרי א"כ הכל מדוד, ואינו דומה לעובדא הנ"ל, שלא עשה כלום לגרום המיתה.

(ד) **אתעביד לי' ניסא, מכא לי' ארעא מתותי'-** העיר **הבן יהודיע**, למה עשה לו הקב"ה נס להצילו מדבר זה, הרי כך קיבל על עצמו להמסר ביד אויב. וביאר דמיתה כזו, שיהי' כעין חנק, הי' צריך להצילו ממנו, כדי שלא יאמרו שמת בכעין חנק משום שחטא עם בת שבע, ועונש של אשת איש חנק הוא.

(ה) **אמר כנסת ישראל ליונה אימתילא, וכו'- ע' בנמוקי יוסף לעיל** (טז: בדפי הרי"ף, ציינו הגלה"ש כאן), שהעיר דלכא' יש בזה איסור ניהוש, דנקט סימן ממה שנעשה ע"י היונה. וביאר דזה לא הוי ניהוש, שהרי לא סמכי עלי' לגמרי, אלא סימנא בעלמא הוא דנקיט לי', וכה"ג שרי.

(ו) **אמר תנן אין רוכבין על סוסו... בשעת הסכנה מאי- תמה הערוך לנו**, נהי שהי' אבישי רוצה לרכוב על פרד משום שהוא מהיר הרבה, אבל היתכן שלא הי' לו פרד, שהי' צריך לפרד של המלך דוקא. ות"י ע"פ הא דאי' **בירושלמי** (כלאים ח', ב'), שאין רוכבין על

(א) **אותו היום נשתייר מעונה של נוב- הק' הבן יהודיע בשם הרי"ף** (על הע"י), מה ענין זה של נוב נוגע לבהמ"ק וירושלים וכולוהו ישראל, והלא שאול שהרג, נהרג, ואפי' דוד, שהי' סיבה לדבר זה, קבל עונש. ות"י דהי' המקטרג על כלל ישראל מקטרג, שאין ראוי לעשות נס פלאי כזה בא"י, שנהרגו בהם הכהנים שהיו בנוב, אלא אם ירצה הקב"ה להציל את חזקיהו ועמו, יעשה לו סבה לסנתריב שיחזור ויעזוב ירושלים, והוא על דרך הקטרוג שהי' על ים סוף, הללו ע"ז והללו ע"ז, ואין ראוי להם שיעשה להם נס פלאי של קריעת ים סוף. וכל זה באותו היום, אבל כיון שעבר אותו היום, אז בטל הקטרוג, וממילא היתה הצלתם בנס פלאי. וע"ש בהמשך, שביאר דע"י צער ביעתותא דסנתריב יהי' נתכפר להם מה שנשאר מהעון, ולא יהי' המקטרג יכול לקטרג עוד. **ומה** שאותו יום דוקא, כ' **הערוך לנו** דהא עיקר החטא הי' ביטול העבודה ע"י שנהרגו הכהנים. והנה, עיקר ביטול העבודה הוא בערב פסח, כי לקרבנות של שאר ימות השנה הספיקו גם מעט כהנים, אבל בערב פסח, שבזמן איזה שעות בין הערבים הוצרכו הכהנים לזרוק דם ולהקטיר חלבים בשביל כל ישראל, לזה ודאי הוצרכו הרבה כהנים. ואולי ע"י הריגת כהני נוב, נתבטלו ישראל כמה דורות להקריב הפסח. והנה, אותו היום ערב פסח הי', וכמש"כ הפייטן, ולכן אם באותו היום הי' לוחם על ירושלים הי' מנצח, שאז הי' מתעורר ביותר עוונה של נוב. אבל כשעבר היום, אז בא ליל השמורים, ונסתתמו פיהם של המקטרגים, וניצלו.

(ב) **עד מתי יהי' עון זה טמון בידך- פי' הבן יהודיע** לשון הגמ', דידוע דכל עוונות של אדם רשומים בשרטוט הידים שלו, ואם הוא עון חמור, יתגלה בשרטוט בגלוי גמור שניכר מרחוק, ואם הוא דק וקטן, יהי' ניכר בשרטוט דק שאינו ניכר. ועון זה של נוב כלפי דוד הי' דק ביותר, ולכן רושם שלו בשרטוט היד הוא דק מאד שאינו ניכר, ולכן א"ל עד מתי יהי'

נענשים בשביל עון אבותיהם אלא עד דוד רביעי. וע"ש שהביא קרא דמשמע דבאמת היו חייבים מיתה מצד עצמן, רק דזכותו של דוד אהני להו למען לא ימותו. וע"כ, כאשר הגיע זמן להתקיים העונש של דוד לכלות זרעו, אז נסתלק ממילא זכותא דדוד. ועפ"ז ביאר הא דלא שלטה מידת הדין עד אחר מיתת אחזיהו. כי כולם היו צדיקים, שלמה רחבעם, וכו', רק יהורם ואחזיו היו רשעים, והיו חייבים מיתה מצד עצמם, רק שינצלו בזכות דוד, אזי חלה העונש עליהם לכלות את זרעו.

(י) אלמלא נשתייר אביתר לאחימלך בן אחיטוב,

לא נשתייר מזרעו של דוד שריר ופליט - כ' הערוך לנר דמזה משמע שנתקיים בזרעו של דוד כליות זרעו, כמו שצוה עליו הקב"ה לכפר על עון נוב, כדאמר' לעיל. אבל ק', דהא אמר' לעיל דמעונה של נוב נשתייר יום זה בימי חזקי'. ותי' דבאמת ב' גיוני כפרה היו, כפרה לדוד, וכפרה לכל ישראל, שלא מיחו ביד שאול בהרגו כהני ד'. וא"כ, י"ל דמה שאמר הקב"ה לדוד רצונך שיכלה זרעך, זה הי' לכפר על עון עצמו, אבל עדיין הי' עון טמון בידי ישראל, והוצרך לימרק ע"י צרת סנחריב, וע"ש עוד בזה.

(יא) ועמהן שגלונות וזונות- העיר הבן יהודע,

מה טיבה דהני במלחמה. ותי' שהי' גס רוח, להראות שהוא וחילו אין להם שום פחד ומורך מן המלחמה, ואין נחשב מקום המלחמה להם מקום סכנה, אלא הם כבני אדם שהולכים למקום טיול, לגנות ופרדסים, שהולכים שם עם שגלונות וזונות שיש להם.

(יב) וכן באו על אברהם- העיר המהרש"א דהא

לא מצינו שבאו הד' מלכים על אברהם, ורק על מלכי סדום, וכשהלכו להם, רדף אברהם אחריהם. וכ' דאולי קבלה הי' בידם שאחרי זאת באו שוב על אברהם ברוב עם, שזכר להנקם ממנו.

(יג) וכן עתידין לבא עם גוג ומגוג- כ' התורת

חיים לפרש כן ע"פ הא דאמר' לעיל, שבקש הקב"ה לעשות חזקי' בן דוד, וסנחריב גוג ומגוג, לפי שחזקיהו הי' דומה לבן דוד,

פרד משום איסור כלאים, אבל כ' דשאני אותו של דוד, משום דברי' מששת ימי בראשית הי', ולא הי' של כלאים כלל. וא"כ, לא הי' אבישי רצה לרכוב שום פרד אחר, רק פרד של דוד. וע' בהערת המהדיר בערל"נ הנדמ"ח, שהביא מהבאר מרים (מלכים ב', א', אות ב') שתמה על שאלת אבישי, האם לא ידע דבמקום פקוח נפש שרי. ותי' ע"פ דברי הערל"נ, דודאי ידע אבישי דבמקום סכנה שרי, אלא שנסתפק אם עדיף לרכוב על פרידה אחרת, אף שיש בזה איסור כלאים, או שעדיף לרכוב על פרידתו של דוד, דאיזה מהם איסור קל יותר.

(ז) אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורין-

פרש"י, שאין דעתו מכוונת לומר השם. והק' הבאר שבע, הא בברכות (ה:) הביא הגמ' ג"כ לשון זה לגבי ר' יוחנן חלש, על לגבי ר' חנינא וכו', ולוקים ר' יוחנן אנפשי', אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורין, והתם לא שייך לפרש שאין דעתו מכוונת. ולכן פי' הבאר שבע באו"א, דמשום דאיתרע מזלי', ומדת הדין מתוחה כנגדו, לכן אינו יכול להציל עצמו.

(ח) כי אדכרו לי' שמא דאימי', כחש חילי'

וקטלי'- כ' המהרש"א לפרש דאידכר לי' שמתה, ולכן חלש כוחו, אלא שהק' ע"ז, דא"כ עיקר חסר מן הספר, והול"ל כדאדכרו לי' דמתה. ולכן כ' לפרש באו"א, דכיון דהזכיר שמה, דהיינו ערפה, שהוא על שם גנאי, כדאי' בסוטה (מב:), דנקראת ערפה משום שהכל ערפוח, לכן חלש כוחו, וקטלי'. וע"ע בבן יהודע שכ' דבאמת חלש דעתו על המיתה, אלא שאמר לו השם "ערפה", אע"פ שבאמת היתה נקראת בדרך כלל "הרפה", לרמז לה דמתה במיתה משונה שערפוח, ובזה נחלש דעתו.

(ט) ומנלן דכלה זרעי' דדוד, וכו'- הק' הסנהדרי

קטנה, איך אפשר לגזור על בנים גדולים שיומתו בעון אבותיהם, הא כתי' ובנים לא יומתו על אבות. ואף דקיי"ל דבנים קטנים יומתו בעון אבותיהם, אבל מ"מ בנים גדולים א"א שיומתו אלא בעוונות עצמם. ואפי' היכא שאוחזים במעשה אבותיהם, אינם

אמרו אתא קוב"ה, כי זה המלאך שהיא ממחנה שכינה יתייחסו מעשיו להקב"ה.

וסנחריב הוה דומה לגוג ומגוג, כדאמרי' הכא, שמספר מחנהו כמחנה גוג ומגוג.

(יד) **בעי אביי, חסר חד ריבוא או חסר חד אלפא-** הק' **הבאר שבע**, מאי קמיבעיא לי', הרי אין נפק"מ מזה, דמאי דהוה הוה. וכה"ג פריך בפ"ק דיומא, ושם תי' דנפק"מ למסבר קראי, אבל זה אין שייך כאן, וא"כ לכאור' כאן קו' זה קשה, והניח בצ"ע.

(טו) **הללו ראשי גייסות הן- כ' הסנהדרי קטנה,** דלפי"ז צ"ל דבאמת השאר ניצלו והלכו לביתם כיון שנהרגו השרים והגבורים שבהם, וממילא בטלה המלחמה מפשרי העם, כיון שלא הי' להם מנהל במלחמה, וחזרו לביתם. והא דאמרי' לקמן דנשתייר מהם עשרה או י"ג, וכו', היינו מהשמנים והגבורים, אבל באמת פשוטי עם כולם נשתיירו.

(טז) **במה הכם... ביד הכם... באצבע הכם- כ'** **המהר"ל** דמח' ר"א ור"י עמוק מאד, דר"א ס"ל דהכם ביד, כלומר, דבאה המכה אליהם ביד חזקה, כדי שיהיו יודעים כחו הגדול והנורא, שמושל השי"ת על הרשעים, דלשון "יד" מורה על כח. ור"י ס"ל דהרגם בנגיעה קטנה של האצבע, להורות דאף באצבע הורגם, ומה יהי' כל היד.

(יז) **סנחריב ושני בניו, דכתי' וכו'-** הק' **היד רמה,** הא סנחריב הו"ל בן אחר, כדכתי' וימלוך אסר בנו תחתיו, וא"כ למה לא מנו אותו ג"כ. ותי' דלא מוכח קרא דהוה גדול באותה שעה כי היכי דליזיל בהדי', אבל הנך תרי ודאי גדולים היו, דאי לאו הכי, לא הוו יכולי למקטלי' ולמערק לארץ אררט.

(יח) **אתא קודשא בריך הוא, ואידמי לי' כגברא** **סבא- פי' היד רמה,** דהיינו, שזימן לו הקב"ה איש א' זקן, או שר הדומה לאיש זקן. ופי' **הבן יהודע** הענין, שיש מלאך סתם, ויש מלאך שנקרא מחנה אלקים, שהם מחנה שכינה, וזה המלאך שהורידו הקב"ה למטה לעשות הדבר הזה לסנחריב, הי' ממחנה שכינה, ולא מלאכים סתם, כי לחיבת ישראל עשה זה ע"י מלאך ממחנה שכינה, ולכן